

MODERNIZAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE, DETERMINAREA VULNERABILITĂȚII DIN SECTORUL BANCAR ȘI APLICAREA MĂSURILOR DE REGLEMENTARE MACROPRODUCTIVĂ

MODERNIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION, DETERMINING THE VULNERABILITY IN THE BANKING SECTOR, AND APPLYING MACRO-PRODUCTIVE REGULATORY MEASURES

Natalia ȘTEFÎRȚĂ,
doctor în economie, Universitatea de Stat, Universitatea Tehnică,
economist principal, Banca Națională a Moldovei

SUMMARY

The recent global financial crises have demonstrated the importance of understanding the sources of internal and global vulnerabilities that can lead to systemic financial imbalances. Early detection of vulnerability sources becomes important for regulatory action in a timely manner to reduce the growing vulnerability. These macroeconomic policy measures produce a stabilizing effect. The financial crisis has not accelerated the extreme spiral of falling prices, rising debt burdens and the chain of bankruptcies, as is the vulnerability of some economists.

Keywords: financial crisis, macroeconomic framework, internal and global vulnerabilities, effect stabilizer, volatility indicator.

1. Introducere. Recentele crize financiare globale au demonstrat importanța înțelegerii surselor vulnerabilităților interne și globale care pot duce la dezechilibre financiare sisteme. Detectarea precoce a surselor de vulnerabilitate devine importantă pentru o acțiune de reglementare în timp util pentru a reduce vulnerabilitatea tot mai mare. Consiliul pentru Stabilitate Financiară, Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară și alte autorități competente depun eforturi pentru a consolida cadrul macroprudențial pentru reglementarea financiară. Știm din principiile teoriei și practicii că abordarea eșecurilor pieței necesită răspunsuri politice atât tactice și pe termen lung cât și de politici coordonate. Pentru a evita o cascadă de prăbușiri, guvernele sunt generoase în a garanta și acum a injecta capital nou în sistem. Băncile centrale din întreaga lume lucrează în ritm pentru salvarea economiei.

2. Cadrul teoretic. Aceste măsuri de politică macroeconomică produc un efect stabilizator. Criza financiară nu a accelerat spirala extremă a scăderii prețurilor, a creșterii sarcinilor datoriei și a lanțului de falimente, așa cum se simte vulnerabilitatea unor economiști. Băncile centrale și organizațiile internaționale au început să creeze un cadru pentru analiza stabilității financiare, care necesită dezvoltarea instrumentelor cantitative pentru măsurarea diferitelor aspecte ale stabilității financiare. Trebuie să recunoaștem că, în primul rând, instituții precum BCE și FMI contribuie la elaborarea unor seturi de indicatori de sustenabilitate financiară. BCE elaborează un cadru pentru analiza stabilității financiare și contribuie

la implementarea cu succes a unei politici privind supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și stabilitatea sistemului financiar al UE.

În special, ne vom concentra asupra activității desfășurate de Banca Centrală Europeană (BCE). Indicatorii și indicatorii de stabilitate financiară ai BCE acoperă întregul sistem financiar, cu un accent deosebit asupra sectorului bancar. În timp ce indicatorii FMI s-au axat, în cea mai mare parte, pe fluctuațiile pieței valorilor mobiliare. Cu toate acestea, recent, două institute au început activitatea coordonată de cercetare și au publicat documente comune. Pentru a identifica evenimentele sistemice, Banca Centrală Europeană (BCE) determină indicii de stres financiar (FSI) pentru fiecare țară și evaluează la ce nivel, în medie, există consecințe negative pentru economia reală.

Stresul financiar, potrivit analiștilor Institutului de Studii Financiare (Rusia), este acumularea de dezechilibre ascunse sau evidente, volumul critic al cărora conduce la consecințe accentuate negativ asupra sistemului financiar. În mod ideal, un sistem de măsurare a acestor riscuri ar trebui să facă parte integrantă dintr-un sistem de avertizare rapidă pentru crizele financiare. Experții BCE susțin că dezechilibrul considerabil este mai sistemic, cu atât schimbarea comună a variabilelor este mai mare, reflectând nivelul stresului financiar. Astfel, prin agregarea variabilelor de măsurare a stresului pe diferite tipuri de piețe financiare, puteți crea un indice de stres financiar care captează debutul și dezvoltarea unei crize. FSI este un indice compozit care constă din următoarele cinci componente:

(1) Rata de împrumuturi pe trei luni a pieței interbancare a titlurilor de stat trimestriale dintr-o anumită țară, (2) rentabilitatea trimestrială a acțiunilor negative (înmulțită cu minus unu, rezultate pozitive și zero nu a fost luată în considerare), (3) indicator al volatilității indicelui pieței de capital realizate, (4) indicator al volatilității realizate a cursului de schimb nominal efectiv, (5) indicator al volatilității realizate a randamentului titlurilor de stat pe termen de 3 luni.

Indicele FSI este valoarea medie a indicelui compozit, cu cât indexul este mai mare (cu cât este mai aproape de 3), cu atât este mai mare șocul (stresul);

$$FSI_{i,t} = \frac{\sum_{j=1}^5 q_{j,i,t}(Ind_{j,i,t})}{5} \quad (1)$$

unde,

j - este o componentă a indicelui FSI, care variază de la 0 la 3;

i - țara analizată;

t - trimestru (sau 3 luni).

Acest indice a evidențiat șocuri și a estimat potențialul crizelor care au apărut mai de vreme:

- criza financiară din Asia în 1997;
- criza din Rusia din 1998 - explozia unei bule de săpun în perioada 2000-2001;
- recentă criză financiară globală.

Scopul studiului este de a prezice apariția evenimentelor de sistem în trei etape: În primul rând, indicele de stres financiar se transformă într-o variabilă binară, numită „eveniment de sistem”. Variabila ia valoarea 1 când FSI se ridică peste pragul specificat în percentila 90 de răspândire așteptată a crizei într-un anumit trimestru și în fiecare țară. În al doilea rând, variabila dependentă este egală cu 1 dacă în cele șase trimestre care precedă evenimentele sistemului; este egal cu 0 în toate celelalte perioade. Variabila dependentă este indicatorul principal care semnalează cu exactitate un „eveniment de sistem”, care „clipește” cu 6 sferuri înainte de apariția evenimentului sistemului. În sfârșit, perioadele sunt eliminate atunci

când stresul financiar rămâne peste pragul stabilit, ceea ce indică evenimente sistemice. De asemenea, perioadele de calm (noncriză) sunt respinse din eșantionul analizat, care durează mai mult de 6 trimestre. A fost ales un orizont de timp egal cu exact șase blocuri, deoarece în acest timp autoritățile de reglementare pot lua măsuri pentru a preveni materializarea evenimentelor de sistem. Orizonturile orare mai scurte sunt mai puțin semnificative pentru autoritățile de reglementare, iar potențialul de acțiune preventivă devine mai scăzut. Cu toate acestea, pentru a determina fiabilitatea modelului, rezultatele sunt testate pentru orizonturi de timp în 2, 4 și 8 trimestre. De regulă, pragul indicatorului este selectat pe baza unor criterii informaționale, de exemplu, indicatorul de semnal de zgomot. Autorii definesc funcția de pierdere, care depinde de preferințele dintre tipurile de erori:

$$L(\mu) = \mu \left(\frac{C}{A + C} \right) + (1 - \mu) \left(\frac{B}{B + D} \right) \quad (2)$$

unde,

$C / (A + C)$ - proporția de semnale lipsă în perioadele de criză sau de eroare de tip I;

$B / (B + D)$ - proporția semnalelor false în perioadele fără criză sau eroarea de tip II;

μ - este preferința relativă între cele două tipuri de erori.

Indicatorul este „util” dacă, prin respingerea acestuia, autoritatea de reglementare primește pierderi mai mici decât luarea în considerare. Aceasta poate fi determinată de funcția de utilitate U după cum urmează:

$$U = \text{Min}[\mu, 1 - \mu] - L(\mu) \quad (3)$$

Dacă regulatorul ignoră semnalul indicat de indicator, poate fi întâlnită o pierdere (pierdere) egală cu $\text{Min}[\mu, 1 - \mu]$. Utilitatea U este calculată pentru fiecare indicator și pentru fiecare prag. Pentru un anumit set de preferințe, cel mai bun prag pentru un indicator este cel care oferă cel mai mare punctaj în ceea ce privește utilitatea dintre cei testați. Cel mai bun indicator este cel care atinge cel mai înalt nivel de utilitate între toți indicatorii.

Banca Centrală Europeană desfășoară, de asemenea, cercetări pentru a crea hărți de stabilitate financiară autoorganizatoare (SFSK) pentru a vizualiza sursele de riscuri sistemice și a prezice crizele financiare sistemice.

SKFS este o reprezentare bidimensională a unui spațiu multidimensional de stabilitate financiară, care vă permite să vedeți sursele individuale de vulnerabilități care provoacă riscuri sistemice. În acest model, vulnerabilitatea financiară este determinată prin împărțirea ciclului de stabilitate financiară în trei perioade: perioada premergătoare crizei, criza și postcriza. În clasificarea unui eșantion de date privind previziunile globale privind criza financiară, BCE estimează că rezultatele FSC sunt mai revelatoare decât cele dezvăluite de modelele de logit binecunoscute. Fiabilitatea modelului SKFS este în cele din urmă testată prin modificarea pragurilor, a preferințelor regulatorului și a orizontului de prognoză. Pentru a evalua impactul acestei crize, multe aspecte ale paradigmei anterioare crizei trebuie revizuite cu atenție, care este agenda actuală a băncilor centrale din întreaga lume. Criza financiară din 2007-2008 a dezvăluit limitele canalelor tradiționale cu care a lucrat politica monetară a BCE și a altor țări. Tendința dezbaterilor actuale din mediul academic se îndreaptă spre dezvoltarea unor dispozitive macroprudențiale care sunt recunoscute pentru a identifica semnele potențiale ale vulnerabilității financiare a unei țări. Politicile macroprudențiale au drept scop atenuarea impactului riscurilor sistemice și transformarea sistemului financiar într-o mai mare rezistență la consecințele acestora. Dat fiind rolul fundamental al băncilor în majoritatea țărilor, viitorul sectorului bancar în perioada postcriză este o ches-

tiune de importanță vitală. Astfel, asigurarea stabilității sistemului financiar rămâne una dintre principalele sarcini ale băncilor centrale.

Într-o perioadă de dificultăți financiare, este posibil ca banca să nu poată plăti integral și la timp toți creditorii. Aceste pierderi, contabilizate în bilanțul creditorului, vor duce la neîndeplinirea obligațiilor de plată pe termen scurt. Aceasta, la rândul său, va conduce la o reducere a capitalului, lansând, astfel, o cascadă de pierderi și neplăți. Această cascadă poate duce la distrugerea întregului sistem și la răspândirea problemelor financiare în întreaga țară. Cadrul tradițional de reglementare pentru determinarea instituțiilor strategice este de a clasifica instituțiile în sistem în ceea ce privește mărimea bilanțului. Un rang similar a început cu Banca Continental din Illinois în 1984, când autoritățile de reglementare s-au preocupat, că neplata băncii ar putea declanșa o criză sistemică. Banca a suferit din cauza mai multor defecțiuni din portofoliul de împrumuturi neperformante din finanțarea sectorului energetic, precum și pierderi din partea altor clienți. Ca rezultat, Moody's a redus categoria de sub ratingul „Aaa” la bancă. Acest lucru a dus la o retragere masivă a banilor, provocând o criză a lichidităților. Autoritățile de reglementare au fost îngrijorate că pierderea financiară a băncii centrale, de 45 de miliarde de dolari, ar putea fi împărțită la mai mult de 1.000 de bănci, care ar putea ridica falimentul și muta cascada după aceasta. De atunci, Bank Continental și încă zece dintre cele mai mari bănci americane au început să conducă lista băncilor strategice care sunt bănci „prea mari pentru a eșua”. Cu toate acestea, turbulențele financiare recente au arătat că instituțiile relativ mici pot prezenta, de asemenea, un „risc semnificativ de eșec” pentru sistem. În 1998, Rezerva Federală din New York a organizat un plan de salvare pentru fondul de hedging Long Term Capital Management (denumit în continuare LTCM), prudența fiind că lichidarea activelor sale ar fi putut genera răspândirea riscului la numeroasele sale contrapartide. Valoarea contabilă a activelor LTCM a fost de aproximativ 125 miliarde de dolari, iar capitalul - de 4 miliarde de dolari.

Cu toate acestea, activele extrabilanțiere ale fondului s-au ridicat la 1 trilion de dolari americani. Cele mai mari contrapărți ale LTCM au monitorizat îndeaproape tranzacțiile bilaterale cu aceasta, dar nu au luat cunoștință de toate operațiunile off-balance LTCM. Un exemplu de LTCM a subliniat importanța nivelului de interconectare în evaluarea riscurilor sistemice ale instituțiilor financiare. Principalele criterii pentru evaluarea semnificației sistemice sunt evaluarea impactului potențial negativ al unei instituții financiare asupra sistemului financiar și asupra economiei reale. Aceste criterii ar trebui să ia în considerare atât canalele directe cât și cele indirecte. Primul criteriu este dimensiunea unei instituții financiare. Mărimea bilanțului și a elementelor din afara bilanțului băncii indică gradul de expunere la riscul sistemic. Cu toate acestea, turbulențele financiare recente au arătat că instituțiile relativ mici pot prezenta, de asemenea, un „risc semnificativ de eșec” pentru sistem. Prin urmare, un alt criteriu important este comportamental: „mic” în ceea ce privește dimensiunea băncilor poate fi, de asemenea, important din punct de vedere sistemic din cauza colectivității acțiunilor cu alte bănci mici similare, deoarece, de regulă, pot fi supuși șocului în același timp sau reacții comportamentale similare la acest șoc. Acest lucru se poate întâmpla dacă instituțiile sunt expuse unor factori de risc comuni (de exemplu, datorită asemănării modelelor de afaceri ale băncilor). Astfel, mărimea activelor bilanțiere nu este un indicator fiabil al riscului sistemic. Se știe că recenta criză a fost cauzată de prăbușirea pieței imobiliare din SUA în 2007 și de creșterea ratelor dobânzilor, care au determinat mai mulți proprietari de locuințe să-și asume obligații de creanță ipotecă și să introducă o vânzare de garanții. Ca urmare, titlurile garantate cu ipotecă au condus proprietarii acestora la pierderi uriașe, ceea ce a încălcat stabilitatea financiară a băncilor care le-au vândut. Operând pe piața creditelor ipotecare din SUA, piețele bancare și financiare și-au consolidat din

ce în ce mai mult interconectarea la nivel global, ceea ce a expus criza și răspândirea rapidă în aproape toate țările dezvoltate. La începutul crizei, la 15 septembrie 2008, Lehman Brothers, o bancă americană de investiții, a depus faliment, ceea ce a dus la o dezintegrare aproape totală a piețelor interbancare. Cu toate acestea, aceste piețe au o valoare specială (sistemică) pentru furnizarea de lichidități băncilor. O tendință de risc moral a apărut printre băncile mari (semnificative din punct de vedere sistemic), adică în măsura în care sunt mari, au început să se bazeze pe asistență din partea statului în caz de neîndeplinire a obligațiilor și faliment. Lipsa lichidității și prăbușirea pieței bursiere au contribuit la răspândirea rapidă a problemelor financiare de la o instituție la alta, într-un stil domino. Evident, funcționarea ineficientă a sectorului bancar ca intermediar financiar duce la o deteriorare a nivelului de creditare a sectorului real al economiei. Astfel de instituții financiare includ: Lehman Brothers, Merrill Lynch, Fannie Mae, Freddie Mac, Washington Mutual, Wachovia și Aig.⁴ În 2009, Fondul Monetar Internațional (FMI) a estimat costul total al crizei financiare pentru Statele Unite (11,9 miliarde de dolari), inclusiv costul măsurilor de urgență de la stat pentru a salva instituțiile financiare cu probleme. Din ianuarie 2008 până în prezent, 474 de bănci din SUA nu au putut rezista riscului sistemic și au fost declarate în stare de faliment de către FDIC.⁵ Lista băncilor expuse riscului sistemic este actualizată săptămânal. Pentru a restabili stabilitatea sistemului financiar, guvernele și băncile centrale din întreaga lume au fost forțate să recurgă la măsuri nestandardizate fără precedent, dintre care multe au încă un loc de a fi și de a se dezvolta. Autoritățile de reglementare din diferite țări au utilizat măsuri diferite pentru a face față riscurilor sistemice ale piețelor financiare. [2] Măsurile conțin, în cea mai mare parte, instrumente prudențiale. Personalul FMI a identificat 10 instrumente-cheie care au fost folosite cel mai frecvent pentru a asigura stabilitatea. Instrumentele financiare macroprudențiale sunt clasificate în trei categorii:

- managementul riscului de credit: raportul LTV (raportul împrumut-valoare), raportul DTI (raportul datorie-venituri), limitarea emisiunii de credite în valută străină;

- managementul riscului de lichiditate: limitele poziției valutare nete deschise, neconcordanța dintre valută (poziția deschisă netă a ONP), limitele privind discrepanțele în termeni de durată, cerințele privind rezervele minime obligatorii;

- gestionarea adecvării capitalului: cerințe de capital anticiclice, rezervări dinamice și limite privind repartizarea profiturilor. Instrumentele au fost folosite pentru a atenua cele mai frecvente patru tipuri de risc sistemic: riscurile generate de creșterea constantă a creditului și, prin urmare, de creșterea inflației; riscuri asociate cu creșterea excesivă a pârghiei de credit, a riscurilor sistemice de lichiditate; și riscurile asociate fluxurilor de capital mari și volatile, inclusiv împrumuturile în valută [3]. Măsurile macroprudențiale au o serie de avantaje în comparație cu instrumentele altor tipuri de politică economică în domeniul soluționării problemei riscului sistemic al sectorului financiar. În răspunsurile lor, autoritățile țării arată că instrumentele macroprudențiale sunt mai puțin camuflate decât instrumentele monetare și sunt mai flexibile decât majoritatea instrumentelor financiare. Multe instrumente (de exemplu, limitele privind LTV, DTI, împrumuturile în valută etc.) pot fi adaptate la riscurile anumitor sectoare sau portofolii de împrumut, fără a genera o scădere generală a activității economice, limitând, astfel, costul intervenției guvernamentale. Unele țări au introdus limite la împrumuturile în valută. Aceste instrumente sunt utile în special atunci când nu este de dorit înăsprirea politicii monetare. Băncile centrale

⁴ <https://www.govinfo.gov/mwg-internal/de5fs23hu73ds/progress?id=maZu09OBquhNKdVatv6iusrNgUkwM7Jme6rYCbCX71,&dl>

⁵ <https://www.fdic.gov/>

din diferite țări aleg instrumente care sunt eficiente și ușor de implementat. Crearea instrumentelor anticiclice este o practică obișnuită. Instrumentele de creștere a creditelor, cum ar fi limitele LTV, sunt utilizate cel mai des. În China, autoritățile de reglementare au reușit să reducă creșterea creditelor și inflația prețurilor locuințelor în 2016, care includea și măsuri fiscale și monetare. [1] În Columbia, autoritățile de reglementare au luat măsuri în 1999 pentru a limita impactul băncilor asupra riscului de neplată. Creșterea creditelor neperformante a scăzut și a rămas la un nivel scăzut, în timp ce statul a reușit să păstreze nivelurile anterioare de creditare cu amănuntul.

În Europa de Est, autoritățile de reglementare au luat o serie de măsuri pentru reducerea creditării bancare în valută. Măsurile au fost eficiente în încetinirea creșterii creditului, deși ele au fost eludate parțial prin activitatea de creditare a instituțiilor nonbancare (societăți de leasing) și a băncilor subsidiare străine.

În Spania, autoritățile de reglementare au introdus redundanța dinamică ca instrument al politicii macroprudențiale în anul 2000. Instrumentul a fost eficient, capabil să absoarbă pierderi de credite în creștere în timpul crizei financiare globale, însă acoperirea a fost mai puțin completă din cauza severității pierderilor efective.

În Coreea, autoritățile de reglementare au luat măsuri după criza financiară pentru a face față creșterii riscurilor asociate fluxurilor de capital. Acestea au fost eficiente în combaterea împrumuturilor externe pe termen scurt ale băncilor, care a scăzut cu aproximativ 30% sub nivelul său anterior crizei din 2010-2011.

Expertul Autorității de supraveghere financiară din Coreea, J. H. Joe (2012), oferă modelul său pentru evaluarea riscului sistemic al sectorului bancar. Această lucrare a fost premiata cu titlul de cea mai bună lucrare a Institutului de Stabilitate Financiară din 2012. Studiile anterioare privind modelarea rețelei au investigat efectul infecției sistemice, care rezultă din eșecul ipotetic al unei instituții financiare în sistem. Întrucât instituțiile financiare din același sector financiar au portofolii similare de active și de majorare de capital, acestea sunt susceptibile de a fi supuse unei forme generale de șoc și au posibilitatea de faliment simultan. Acest comportament este explicat de economiști ca fiind comportamentul turmelor. În 2010, autoritățile de reglementare din Noua Zeelandă au introdus două inconsecvențe de lichiditate și un raport de finanțare pentru a limita riscul de lichiditate al băncilor. Imediat după ce autoritățile de reglementare au anunțat decizia de a introduce noi coeficienți, băncile au început imediat să îmbunătățească partea pasivă a bilanțurilor lor. În Statele Unite, a fost introdusă rata minimă de îndatorare pentru bănci în 1991. Coeficientul nu a fost ajustat în timp ca răspuns la circumstanțele în schimbare, însă slăbiciunea esențială a fost că nu se aplica băncilor de investiții după 2004. Ca rezultat al discrepanțelor în cerințele de reglementare, efectul de levier a crescut semnificativ în rândul băncilor de investiții, dar a rămas scăzut în băncile comerciale. Analiza valorii sistemice a instituției financiare din Republica Cehă și analiza aprofundată a indicatorilor cantitativi consolidați. În indicatorii cantitativi compoziți se utilizează până la doi indicatori obținuți în analiza rețelelor. Aplică metodele de analiză la băncile centrale, la Banca Națională a Republicii Cehe, în care categoriile de interese sunt importante pentru sectorul bancar.

Potrivit unui studiu realizat de doi autori, Demirguc-Kunt Detragiache, situația din sistemul bancar poate fi evaluată ca o criză dacă este îndeplinită, cel puțin, una dintre următoarele condiții: ponderea activelor neperformante în totalul activelor depășește 10%; costul restabilirii sistemului bancar depășește 2% din PIB; problemele sectorului bancar au condus la naționalizarea unei părți semnificative (peste 10%) a sectorului bancar; există o retragere masivă a depozitelor sau sunt impuse restricții privind plățile lor, sunt anunțate „sărbătorile bancare”. Experiența mai multor țări demonstrează anumite succese în utili-

zarea instrumentelor macroprudențiale. Unele țări utilizează aceste instrumente în mod separat, altele în combinație (și în coordonare cu alte politici economice); unele folosesc instrumente fixe, altele fac ajustări (ambele reguli sunt folosite ca discreție). Experiența lor arată că, în diferite grade, instrumentele pot fi eficiente în diferite circumstanțe, indiferent de mărimea sectorului lor financiar sau a regimului cursului de schimb.

Concluzii. Studiile realizate permit să fie studiate conținutul teoretic al categoriilor economice „stabilitatea sistemului bancar”, „reglementarea macroprudențială”, „sistemul de formare a băncii” și „riscul de sistem” în sistemul relațiilor dintre sistemul bancar și diferențele dintre ele ca obiecte de reglementare, studiate între obiecte și funcții ale reglementării macroprudențiale și ale microprudenței administrare, a analizat diferențele dintre sarcinile și instrumentele politicii monetare și politica macroprudențială, diferențele dintre termenii „risc sistemic” și „risc sistematic”, precum și „riscul de sistem” și „criza sistemului” au analizat experiența străină a autorităților de reglementare financiară a băncilor centrale în asigurarea stabilității financiare a sistemului bancar.

BIBLIOGRAFIE

1. Johan A. Lybeck, Istoria globală a crizelor financiare (2007-2010), București, 2012.
2. Warren Buffett, George Soros, Paul Volcker, Criza economică și protecției sa, București, 2009.
3. Veaceslav Ioniță, Alexandru Net, Victor Sula, Ghenadie Russu. Criza economică - impact și măsuri de răspuns. București, 2015.